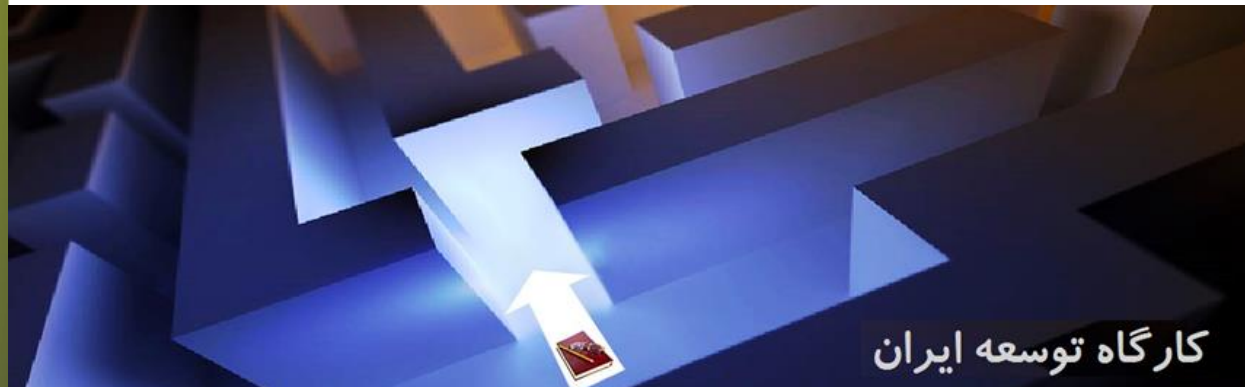

مجموعه گزارش‌های «مناطق نمونه توسعه‌ای» - شماره ۱۳

پیش‌نویس سند توسعه

گردشگری

امیرکلا

گزارش نهایی گزارش پاورپوینت متن

نام کارگروه: کارگاه توسعه ایران

مدیر: سعید غلامی نتاج امیری

تاریخ تدوین: زمستان ۱۳۹۳

گردآوری و تدوین: سمیه جوانمردی

مدیر کارگروه تخصصی میراث فرهنگی، طبیعی و هنری: علیرضا صادقی امیری

اعضاء کارگروه تخصصی (به ترتیب الفبا):

خانم ها: آیدا براتی، پریسا پژمان، مرجان حمزوی، نسرين ذبیحیان، ماجده غلامی نتاج، فاطمه لاهیجانی، وحیده مرتضوی

آقایان: ببرز بازوبندی، فیروز بالکانی، حسین روانبخش، عباس سپاسی، مهران شمس احمر، علیرضا صادقی امیری، سعید غلامی نتاج، علی قائمی، مرتضی قاسمیان

عنوان: پیش نویس سند توسعه گردشگری امیرکلا

عنوان فرعی: مجموعه گزارش های مناطق نمونه توسعه ای - شماره ۱۳

چکیده: کارگروه تخصصی میراث فرهنگی، طبیعی و هنری یکی از کارگروه های تخصصی کارگاه توسعه ایران - امیرکلا است که با هدف شناخت، حفظ و غنی سازی میراث فرهنگی، طبیعی و هنری شهر امیرکلا در زمستان ۱۳۹۳ تشکیل شد. با مشارکت تعدادی از اعضای کارگروه سلسله جلساتی در محیط مجازی (وایبر) برگزار شد. مبتنی بر مذاکرات و مباحث طرح شده در این ۱۰ جلسه، پیش نویس سند توسعه گردشگری شهر امیرکلا در سرفصل های زیر تدوین شده است:

- (۱) پیشینه تاریخی امیرکلا
- (۲) جاذبه ها و مزیت های گردشگری، میراث فرهنگی، طبیعی و هنری امیرکلا
- (۳) چالش ها و تنگناهای توسعه گردشگری در امیرکلا
- (۴) ملاحظات در تعیین راهبرد توسعه گردشگری امیرکلا
- (۵) فهرست اقدامات و برنامه های پیشنهادی جهت توسعه صنعت گردشگری امیرکلا

متن گزارش:

مجموعه گزارش‌های «مناطق نمونه توسعه‌ای» - شماره ۱۳

پیشنویس سند توسعه گردشگری امیرکلا

(۱) پیشینه تاریخی امیرکلا

بنا به گواهی‌های باستانشناسی، پیشینه امیرکلا به هزاره سوم پیش از میلاد برمی‌گردد، اما پیشینه مکتوب شهر امیرکلا بنا به گواهی‌های نوشتاری به دوران صفویه باز می‌گردد. از جمله می‌توان به چکامه امیرپازواری پیرامون سوختن بنای عالی‌قاپو (چشمه عمارت کنونی) اشرف‌البلاد (بهشهر کنونی)، آثار سطح الارضی موجود شامل نوع تدفین و سفالینه‌های استخراج شده، تپه تاریخی دین‌کتی (در تقسیمات سیاسی مربوط به بخش پازوار بابلسر است، اما نگاهداری و حفاظت آن با اداره میراث بابل می‌باشد) که آثار مکشوفه در آن همانندی بسیاری با گوهر تپه‌بهشهر و سیلک کاشان دارد بویژه بخاطر کشف سفالینه‌های خاکستری، تپه ابوالحسن کلا و ... اشاره کرد.

این شواهد نشان می‌دهد امیرکلا (محدوده تاثیر فرهنگی) دارای پتانسیل تاریخی و ریشه کهن شهرنشینی و تمدنی است که قابل قیاس و یا برابری با بزرگترین حوزه‌های تمدنی حوزه اباختر ایران می‌باشد. از منظری دیگر و از نگاه پیشینه هنر موسیقایی و چامه سرایی نیز این قلمرو پیشینه‌ای دراز دارد که قابل استنادترین آن مربوط به دوران صفوی مربوط به سروده‌های عرفانی (عشق زمینی و تعمیم آن به عشق فرازمینی) می‌باشد.

۲) جاذبه‌ها و مزیت‌های گردشگری، میراث فرهنگی، طبیعی و هنری امیرکلا؛

شهر امیر کلا از مزیت‌های کلیدی در زمینه‌های توریستی، کشاورزی، صنایع دستی به شرح زیر برخوردار است؛

- گردشگری طبیعی ECO شامل باغ‌ها و شالیزارها
- گردشگری میراث تاریخی؛ اثر باستانی دینه کتی در امیر کلا
- گردشگری آیینی جهت بازدید آیین‌های بومی
- خوراک
- بازار هفتگی بزرگ و تاریخی که بسیاری از نیازهای بومیان و گردشگران را با کمترین بها تامین می‌کند.
- وجود نوار ساحلی با پوشش گیاهی رودخانه‌ای مناسب جهت قایقرانی و جزایر رستورانی
- باغچه‌های گردشگری (سفره خانه‌های سنتی)
- آب بندها و آب‌بندان‌ها
- قرارگیری در مسیر محور گردشگری (از محور هراز؛ بابل به بابلسر_از محور فیروزکوه؛ قائم‌شهر به بابلسر)
- وجود ظرفیت‌هایی از میراث فرهنگی منحصر به فرد در استان مازندران با تاکید بر شهرت نیما یوشیج به عنوان ایجاد کننده سبکی جدید در ادبیات فارسی و در مورد امیر کلا به طور خاص می‌توان زادگاه امیر پازواری بعنوان شاعر و عارف را مدنظر داشت.
- موسیقی بومی ویژه منطقه
- وجود رستوران و باغچه رستوران‌های ۳ تا ۴ ستاره
- وجود صنایع دستی کاربردی (جارو و ...) و همچنین فروشگاه‌های صنایع دستی
- وجود زمین‌های بکر کشاورزی جهت دوباره کاشت محصولاتی که در گذشته کشت می‌شد (کدو قلیانی (کیی تک) لیف، کنجد، ارزن و ...) بعنوان گردشگری کشاورزی

- وجود خانه‌های تاریخی جهت ایجاد فرهنگسرا و ...
- امیرکلا از ۲ جهت جغرافیایی قابلیت مانور در جهت جذب گردشگر را دارا می‌باشد. یکی از سمت شرق که به کمربندی و بعد از آن که فضایی بکر و باز شالیزاری می‌باشد و از سمت غرب به رودخانه بابلرود که مارگونه از خاور امیرکلا عبور کرده و آن منطقه را مشروب می‌کند .

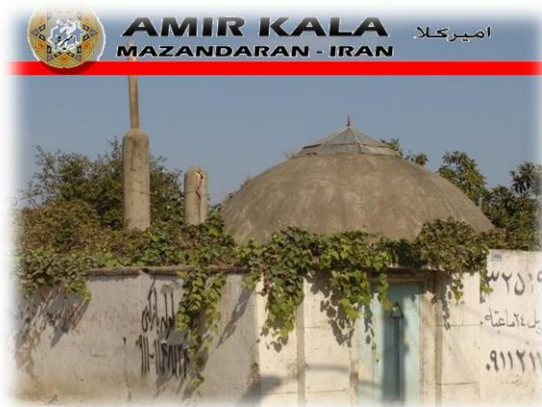

۳) چالش‌ها و تنگناهای توسعه گردشگری در امیرکلا

۱. ضعف منابع اطلاعاتی مستند در خصوص معرفی مشاهیر، صنایع دستی و آثار فرهنگی و هنری محلی و توانمندی‌های امیرکلا؛ به عنوان مثال در تنها کتابی که با نام امیرکلا در سال‌های اخیر منتشر شده و به شهر و مشاهیرش پرداخته، ایرادات و اشکالاتی وارد است.
۲. کمبود فضای مناسب جهت عرضه و نمایش محصولات فرهنگی و هنری؛ امیرکلا برای اولین بار در دوسال گذشته دارای یک گالری خصوصی می‌شود که می‌تواند فضایی برای نمایش و فروش آثار هنری‌اش باشد.
۳. وجود برخی نگرش‌ها و باورهای رایج در بین مردمان بومی که همسو با جذب و نگهداشت گردشگر در منطقه نیست؛ از منظر بومیان، گردشگران و مسافران کسانی هستند که با آمدن‌شان ترافیک و زباله ازدحام و سر و صدا و ... می‌آورند و آرامش‌شان را بر هم می‌زنند و نظر به مذهبی بودن مردم منطقه، آمدن و عبور مسافر را به منزله مخدوش کننده باورها و ارزش‌های خود نیز می‌بینند.
۴. وجود برخی موانع فرهنگی که همسو با جذب گردشگر خارجی نیست؛ وجود برخی تصورات غالبی (stereotype) پیرامون ایران و ایرانیان در خارج از کشور؛ تصوراتی چون وجود جنگ و اقدامات تروریستی در ایران، تصور ادامه جنگ ایران با عراق، اشتباه گرفتن ایران با عربستان و عراق، تصور زیست ابتدایی و به دور از تمدن در ایران، تصور عدم امکان حضور زنان در جامعه مثل عدم اجازه رانندگی و... مثل عربستان .
۵. وجود مناطق رقیب با مزیت‌های طبیعی و امکانات بیشتری از منظر جذب و نگهداشت گردشگر در نزدیکی امیرکلا و غلبه جاذبه‌های گردشگری غرب استان و ترجیح مسافران برای حضور و اقامت در این مناطق در مقایسه با منطقه امیرکلا؛ اگر در منطقه‌ای با فاصله زیاد بین شهرها و مناطق بودیم که

گردشگران الزام به حضور در منطقه را بیشتر حس می کردند، شرایط متفاوت بود. اما امروزه کل شرق تا غرب استان را حداکثر در ۶ ساعت می توان طی کرد پس مناطق رقیب چه از نظر طبیعی و چه از نظر زیرساختی و سایر جاذبه‌ها و محدودیت‌های کمتر و همین‌طور آمادگی جوامع محلی مناطق ساحلی استان شرایط برنامه‌ریزی جهت باز کردن موضوع گردشگری در شهر امیرکلا را سخت‌تر می کند.

۴) ملاحظات در تعیین راهبرد توسعه گردشگری امیرکلا

جهت تعریف راهبرد توسعه صنعت گردشگری شهر امیرکلا لازم است به نکات زیر توجه شود:

۱. تعیین دقیق محدوده جغرافیایی مورد نظر؛

در یک نگاه ممکن است به لزوم تحلیل و ارزیابی توانمندی‌های گردشگری منطقه البرز تا خزر به صورت یک کل و تعیین نقش و جایگاه امیرکلا در آن؛ خواه در شکل منطقه‌ی شمال یا استان مازندران و یا در شکل کوچک‌تر آن مجموعه‌ای از شهرستان‌های بابل، بابلسر و فریدون‌کنار پی‌بریم؛ به این معنا که امیرکلا را به عنوان جزئی از یک کل بدانیم و با توجه به توانمندی‌های این کل، جایگاه امیرکلا را در آن مورد بررسی قرار دهیم و برای آن نقش قایل شویم. این کل می‌تواند در شکل بزرگ‌تر آن، منطقه‌ی شمال یا استان مازندران باشد و در شکل کوچک‌تر آن مجموعه‌ای از شهرستان‌های بابل، بابلسر و فریدون‌کنار باشد. امیرکلا در میان این شهرستان‌ها واقع شده است و می‌تواند با توجه به ظرفیت مجموعه‌ی این شهرستان‌ها مورد نظر قرار گیرد. چند وقتی است که صحبت از ایجاد منطقه‌ی ویژه‌ی اقتصادی در این سه شهرستان شده است. اگر این اتفاق رخ دهد، می‌تواند تحولات زیادی را موجب شود و می‌توان برای امیرکلا در این میان جایگاهی در نظر گرفت. پس از این تحلیل‌ها ممکن است به این نتیجه برسیم که امیرکلا مقصد گردشگری نگردد بلکه عرضه‌کننده خدماتی گردد که گردشگران عبوری بدان نیازمندند. بعنوان مثال وقتی خلیج فارس و تنگه هرمز نقطه عبوری ناوگان دریایی بلاد مختلف می‌گردد

ارایه خدمات فنی و سوخت‌رسانی می‌تواند سهم یکی از جزایر اطراف باشد. با توجه به مزیت‌های گردشگری ویژه امیرکلا، لذا می‌توان در دو بخش در مورد سهم و نقش اقتصاد امیرکلا در توسعه گردشگری استان سخن گفت: امیرکلا مقصد گردشگری، امیرکلا محل عبور گردشگران

۲. تعریف و تعیین نوع گردشگری مورد نظر در امیرکلا؛

در ادبیات صنعت گردشگری انواع گردشگری‌ها مورد توجه قرار گرفته است. هر شهر باید بر اساس ظرفیت‌های موجود خود این تنوع را اولویت‌بندی نماید. مرسوم‌ترین گردشگری‌ها عبارتند از؛ گردشگری تفریحی، زیارتی، علمی، تجاری، ورزشی، فرهنگی و هنری، درمانی و... که باید زمینه‌های جذب هر یک از انواع گردشگران در امیرکلا را بررسی کرد. به عنوان مثال می‌توان بر گردشگری مذهبی با محوریت مواردی چون برگزاری مراسم و آیین‌های ایام محرم و صفر، لزوم حفظ یا **احیای تعزیه** و پرده خوانی که زمانی در گذشته حضور داشته به عنوان میراث فرهنگی در امیرکلا نگریست و بر علم‌ها و المان‌هایی که در ماه محرم بخشی از مراسم را تشکیل می‌داده است، تمرکز داشت.

۳. تعیین جامعه گردشگران هدف با در نظر داشتن شرایط فرهنگی جامعه؛

در یک تقسیم‌بندی کلی گردشگران به دو دسته داخلی و خارجی تقسیم می‌شوند. اما باید به یاد داشت که جوامع ایدئولوژیک با رویکردهای امنیتی اساساً بنا به دلایلی که طرح می‌نمایند با گردشگران خارجی سازگاری ندارند. با این وصف، در این مرحله می‌توان با در نظر داشتن موارد زیر بر روی گردشگران داخلی و گردشگران مسن متمرکز شد:

- اولاً؛ ممکن است کشور ایران به طور عام و منطقه امیرکلا به طور خاص، به دلیل شرایط فرهنگی بخشی از گردشگرها مخصوصاً گردشگران جوان را از دست بدهد اما می‌تواند گردشگرهای مسن و کهنسال که دارای سلیقه خاص خودشان هستند را جذب کند.

- دوم اینکه؛ گردشگر خارجی در ایران دنبال مکان‌های معروف و مشهور می‌گردد و حداکثر وقت خود را صرف بناهای تاریخی معروف می‌کند. در واقع سهم امیرکلا از گردشگر خارجی بسیار اندک و قابل اغماض است. در نتیجه می‌توان بر گردشگر داخلی متمرکز شد.

۴. شهر امیرکلا علاوه بر ظرفیت‌ها و امکانات اولیه برای جذب برخی از انواع گردشگران از یک مزیت بزرگ راهبردی نیز برخوردار است و آن **پذیرش موقت گردشگران عبوری** است. همان طور که باید برای جذب گردشگران مایل به اقامت موقت در شهر بسته‌هایی را طراحی کرد، برای استفاده بهینه در انتقال شایستگی‌های شهر به گردشگران عبوری نیز باید بسته‌هایی را طراحی کرد.

AMIR KALA امیرکلا
MAZANDARAN - IRAN

AMIR KALA امیرکلا
MAZANDARAN - IRAN

۵) فهرست اقدامات و برنامه‌های پیشنهادی جهت توسعه صنعت گردشگری امیرکلا

۱. انجام هر گونه تفکر و برنامه ریزی جهت اقدام عملی برای توسعه گردشگری باید با محوریت توسعه پایدار منطقه انجام پذیرد تا آسیبی به داشته‌ها و میراث طبیعی و تاریخی شهر وارد نگردد.
۲. تغییر نگرش فرهنگی جامعه سازگار با گردشگری با طرح موضوعاتی چون گردشگری، محیط زیست و منابع طبیعی و جهت گیری به سمت نگرش های کلان نگر و تقدم منافع ملی بر مصالح فردی
۳. تهیه و تدوین منبع و گزارش مستند و جامعی در خصوص فرهنگ و هنر شهر امیرکلا که در بردارنده اطلاعات جامع و دقیقی پیرامون معرفی مشاهیر، صنایع دستی و آثار فرهنگی و هنری محلی باشد؛ به عنوان مثال، در جریان جشنواره جاروبه‌دستان در حوزه فرهنگ و زندگی، جاروهایی دیده شد که بسیار خلاقانه ساخته و جمع آوری شده بود. اما بنابر دلایلی ننگهداری از آنها بسیار ضعیف بود و یا در زمان نمایش تصاویر امیرکلای کهن که جهت ارایه در نمایشگاهی با همین عنوان برگزار شد به افراد و عکس‌ها و شخصیت‌هایی برمی‌خوریم که داستانهای خودش را داشت که گردآوری نشدند. انجام پروژه هایی چون هنر نوین در امیرکلای کهن و جشنواره جاروبه‌دستان می تواند کمک کننده باشد .
۴. تهیه و تدوین طرح قابل دفاعی برای مذاکره رسمی با مسئولان شهری و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری جهت اخذ امتیازاتی برای حوزه فرهنگی و هنری شهر امیرکلا برای فعالیت بیشتر فرهنگ دوستان و هنرمندان شهر امیر کلا
۵. تعیین شاخص‌های کمی برای پایش و اندازه‌گیری مستمر تعداد و میزان رضایت گردشگران عبوری و اقامتی در شهر امیرکلا؛

جمع آوری تدریجی این داده ها امکان تجزیه و تحلیل سیستماتیک و اتخاذ تصمیم های مناسب تر برای بهبود زیرساخت های گردشگری را فراهم خواهد ساخت.

۶. ایجاد مزیت رقابتی در ارائه محصولات و یا خدمات به گردشگران در شهر امیرکلا؛

یکی از رازهای موفقیت شهر امیرکلا در مدیریت گردشگری، ایجاد یک مزیت رقابتی در ارائه محصولات و یا خدمات به گردشگران است. طراحی و تهیه بسته های راهنما جهت جذب گردشگران مایل به اقامت موقت در شهر و انتقال شایستگی های شهر به گردشگران عبوری نیز مفید خواهد بود.

۷. تلاش جهت گردآوری دیدگاه ها و انتظارات گردشگران؛

موفقیت جذب گردشگران اعم از عبوری و یا اقامتی در آن است که دیدگاه ها و انتظارات آنها گردآوری و خواسته های مشروع آنها تا حد امکان تأمین گردد. یک واحد روابط عمومی و تبلیغات قوی در ساختار شهرداری امیرکلا می تواند بخشی از این مهم را تحقق بخشد.

۸. تربیت نیروی انسانی کارآفرین و متخصص در حوزه گردشگری

۹. برگزاری جشنواره ها و فستیوال های موضوعی مرتبط با مزیت های شهر به طور مستمر

۱۰. تاسیس شرکت های ارایه دهنده خدمات تورهای گردشگری به طور تخصصی

۱۱. تزریق خلاقیت هنرمندان جوان و تحصیلکرده امیرکلا به صنعت جوارو بندی و حصیربافی

۱۲. تاکید بر نقش و اهمیت برگزاری گردهمایی های فرهنگی و هنری که با تمرکز بر موضوعات طبیعی، میراث فرهنگی و هنری که می توانند در عیان ساختن ابعاد مغفول و پنهان حیات اجتماعی در شهر امیرکلا بسیار موثر باشند. مانند: برگزاری جشنواره جواروبهستان، برگزاری نمایشگاه هنر نوین در امیرکلا کهن

۱۳. بهره گیری از ظرفیت ادبی و فرهنگی قلمرو امیرپازواری و ایجاد محفلی دائمی برای ادیبان و شاعران و هنرمندان تا در این طبیعت بکر، خلاقیت های ادبی و هنری خود را شکوفا کنند.

۱۴. فعال کردن صنایع دستی منطقه با در نظر داشتن سلايق گردشگران و بازار فروش آنها

۱۵. لزوم تکیه بر توان بخش غیردولتی، جهت میزبانی شایسته از گردشگران در امیرکلا

۱۶. تغییر قوانین و مقررات در حوزه گردشگری

۱۷. جذب سرمایه گذار خارجی

۱۸. راه اندازی یک نهاد و شرکت سرمایه گذاری سهامی در حوزه گردشگری برای جذب سرمایه های خرد

۱۹. آموزش و فعال سازی نیروهای محلی و بومی البته به فرض آنکه گردشگر آگاهانه و مسئولانه وارد منطقه شده باشد، در جهت پذیرا شدن و پذیرفتن این مساله که آینده خود را در پذیرایی شایسته از مهمان ببینند؛ با آموزش جوامع محلی و چگونگی آداب برخورد با گردشگر و همچنین ایجاد فضایی امن که در گرو گشاده رویی و مهمان نوازی میزبانان (جوامع محلی) می باشد؛ می توان گردشگران را خوشنود به ماندن و خرج بیشتر و در پس آن صرفه اقتصادی برای منطقه نمود.

۲۰. ساماندهی رودخانه بابلرود از جنوبی ترین نقطه شهر بابل (حتی دورتر از شهر) تا بابلسر که با آزادسازی حاشیه رودخانه به مقدار زیاد، امکانات تفریحی و گردشگری (مسیر عبور دوچرخه، پیاده، کالسکه و...، تا امکاناتی همچون هتل و مسافرخانه، تا ورزش های آبی) بسیاری را می تواند در خود جای دهد و گردشگران بی شماری را به خود جذب کند.

۲۱. ایجاد دهکده های گردشگری با رویکرد معماری بومی منطقه، با تورهای هدف مند می توان گردشگران را به درون روستاها برد و زندگی بکر روستایی را به آنها نشان داد؛ منظور از دهکده به صورت یک مجموعه ای از سازه های کوچک برای استراحت و اقامت موقت برای توریست می باشد. به عنوان مثال، راه اندازی رستوران سنتی در دهکده؛ نظافت سنتی سر در رستوران با آب و سازه (جارو) سنتی. مشابه رامسر و یا تنکابن که در آن مجموعه ای درست شده که به شما این امکان را می دهد تا زندگی بکر و اصیل روستایی را با همه مختصات آن تجربه کنید.

۲۲. بهره برداری بهینه از حوزه هایی که در کمربندی امیرکلا وجود دارند یعنی سفره خانه های سنتی، رستوران ها و تالارهای پذیرایی

۲۳. راه اندازی زیرساخت های پارک ساحلی امیرکلا (فازهای ۲ و ۳ و ۴)

۲۴. استفاده همزمان از همه اهرم های فشار برای کشاندن توان اندک دولتی در دو حوزه زیر:

- مرمت و آماده سازی میراث تاریخی و جلوگیری از تخریب این میراث که منبع ثروت آفرینی آینده است.
- ایجاد و ارتقاء زیرساخت های حیاتی و زیربنایی برای توسعه گردشگری در منطقه شامل:

- هتل و مهمان پذیر جهت اقامت
- راه و مسیر دسترسی آسان شامل جاده، پل، فرودگاه
- امکانات تفریحی و سرگرمی برای گذران اوقات خوش

مؤسسه اندیشه و پژوهش طرح هزاره پاسارگاد (اندیشگاه طه) در سال ۱۳۹۳ به منظور ۱- کمک به تحقق اهداف و اجرای اثربخش برنامه‌های توسعه‌ای کشور، ۲- نزدیک‌سازی حوزه‌های نظری و اجرایی توسعه به یکدیگر، ۳- ترسیم و پیاده‌سازی الگوها و نمونه‌های موفق توسعه و تلاش برای ترویج آنها، ۴- جلب مشارکت و همراه‌سازی مردم در پیشبرد برنامه‌های توسعه‌ای و ۵- حمایت و تقویت بازیگران توسعه‌خواه و پیشران توسعه، مبادرت به راه‌اندازی کارگاه توسعه ایران نموده و در این راستا دو منطقه نمونه توسعه‌ای، «شهرامیرکلا» در استان مازندران و «روستای سفلی» در استان فارس را جهت مطالعه موردی و اقدام عملی، انتخاب کرده تا نتایج مطالعات نظری توسعه را در این مناطق به بوته آزمون گذاشته و به منظور بسط دانش توسعه، چالش‌ها و مسائل آنها را استخراج و به حوزه‌های نظری ارجاع دهد.

در صورت تمایل به همکاری با کارگاه توسعه ایران، لطفاً با آدرس پست الکترونیکی زیر مکاتبه و سوابق علمی - اجرایی مرتبط خود را ارسال نمایید:

<http://www.iranvision1404.com/>

kargahe.amaliye.tosee@gmail.com

به امید سربلندی و آبادانی ایران